

CERKVENI GLASBENIK

GLASILO CECILIJINEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z glasbeno prilogo vred 25 Din., za dijake 15 Din. Za Italijo 15 lir, za Ameriko 1 dolar.

Uredništvo in upravnništvo: Pred Škofijo št. 12, I. nadstr.

Lotimo se novih koralnih intonacij in napevov!

Fr. Ferjančič.

(Dalje.)

Ko smo se doslej več ali manj seznanili že z vsemi raznimi mašnimi spevi in intonacijami, oglejmo si sedaj še nekatere važnejše koralne speve pri **vesperah**, saj vespere se pojó ne le po naših stolnicah, temveč tudi še marsikje drugje, zlasti po raznih redovniških cerkvah. In pri vesperah naletimo najprej na koralni spev:

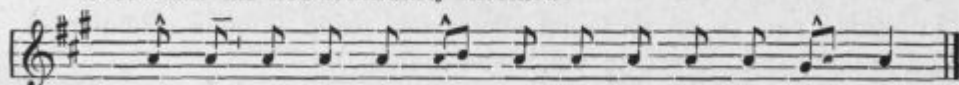
»Deus in adiutorium.«

Tudi pri tem spevu nahajamo precejšnjo razliko med tradicionalnim in medicijskim koralom. Po sedaj veljavnem tradicionalnem koralu se poje ta napev lahko na trojni način: na slovesni, slovesnejši in preprosti način.

Začnimo najprvo s slovesnim tradicionalnim načinom tega speva (»tonus festivus«).

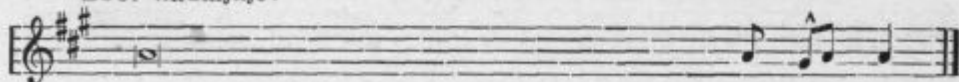
1. Slovesni ton.

Celebrant ali hebdomadarij intonira:

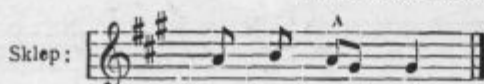

De - us in ad - ju - tó - ri - um me - um in tén - de,

Zbor nadaljuje:

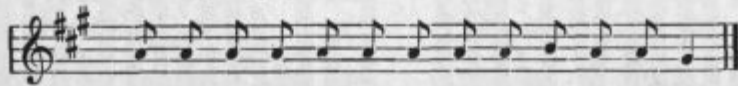

Dómine ad adjuvándum me fe - stl - na.
Glória Patri, et Fillo, | et Spirítu — — — — — i San - ctó:
Sicut erat im principio, et nunc, et semper, |
et in saecula saeculó - rum. A - men.

Al - le - lú - ja

Od prve predpepelnične nedelje (Septuagesima) dalje do Velike noči se namesto »Allelúja« poje:

Laus ti - bi Dó - mi - ne Rex ae - tér - nae gló - ri - ae.

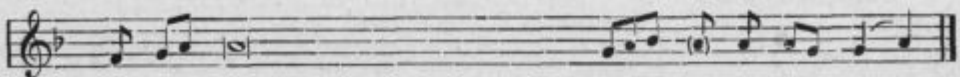
Celebrantova slovesna intonacija se po sedanjem tradicionalnem koralu nič ne razlikuje od medicejskega napeva, ako izvzamemo malenkost, da nepotrebni kratki oddihljaj pred zadnjo besedo »inténde«, ki je bil zaznamovan v vseh medicejskih izdajah, se sedaj ne nahaja več. Pač pa vidimo razliko pri zborovem nadaljevanju. Ob koncu vsakega odstavka imamo sedaj na zadnjem poudarjenem zlogu dvozložni »podátus«, katerega v medicejskem napevu ni bilo. Posebno pa nam udari v uho razlika pri besedi »allelúja«, kajti po medicejskem napevu sta zadnja dva zloga »lu-ja« izzvenela na istem tonu (»tono recto«), sedaj pa gre melodija na zlogu »lu« po dvozložnem »cefáliku« navzdol. »Laus tibi Dómine itd.« pa se je po medicejskem koralu pel od začetka do konca »tono recto«.

V tem slovesnem tonu se »Deus in adjutórium« poje vse one dni, ob katerih se obhaja kak »duplex« ali »semiduplex« ter vse nedelje v letu, in sicer ne le pri večernicah, temveč tudi pri jutrnjicah in hvalnicah. Nadalje se rabi ta ton tudi še pri slovesni »terci«, ki se tu in tam poje pred pontifikalno mašo.

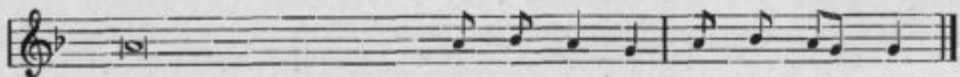
Pri tem napevu je treba pred vsem paziti na to, da se intonira v primerni višini, ne previsoko, a tudi ne prenizko. V navadnih razmerah je najprikladnejša lega na tonu »a«. Nadalje se je treba tudi tukaj várovati surovega vpitja in napačnega poudarjanja končnih besednih zlogov (Domine, Filio), kar se pogostoma sliši. Rahlo akcentuiranje poudarjenih zlogov ter mirno pevanje — brez vsakega preHITEVANJA in zaganjanja — bo tudi tu doseglo najlepši uspeh.

O višjih godovih se sme sedaj pri slovesnih vesperah »Deus in adjutórium« peti še na naslednji slovesnejši način (»tonus solemnior«), ki pa je dan samo na prosto voljo (»ad libitum«).

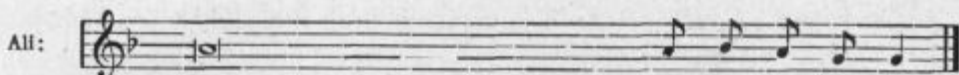
2. Slovesnejši ton.

De - us,	in adjutórium	me - um in - tén - de.
Dó - mi - ne	ad «djuvándum	me fe - sti - na.
Gló - ri - a	Patri, et Filio et Spi - - -	ri - tu - i San - cto;
Sic - ut	erat in principio et	nunc et sem - per,

et in saécula saecu - - - ló - rum. A - men. Al - le - lú - ja.

Laus tibi Domine Rex ae - - - - - tér - nae gló - ri - ae.

Za ta napev smo sedaj po tradicionalnem koralu bogatejši, kajti preje po medicejskem koralu ga sploh nismo poznali.

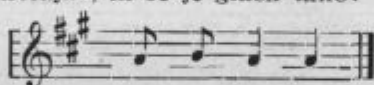
Melodija tega napeva je povsem podobna melodiji prvega psalmovega tona. Ako bi se torej kje posluževali tega napeva, naj upoštevajo ono, kar sem v svoji »Tradicionalni psalmodiji« napisal o prvem psalmovem tonu.

Kjer pojó vespere tudi o navadnih dneh, kakor na pr. po raznih samostanih, se rabi še tretji, preprosti način tega napeva (»tonus ferialis«).

3. Preprosti ton.

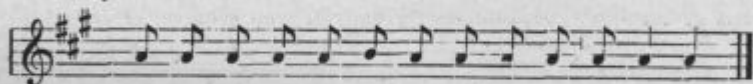
Tudi pri tem tretjem tonu za »Deus in adjutórium« je precej razlike med medicejskim in tradicionalnim koralom.

Po medicejskem koralu se je o prostih (simplex-) godovih in ferijah pel ta ton pri jutrnjicah vseskozi na istem tonu (»tono recto«), izvzemši le sklepni »allelúja«, ki se je glasil tako:

Al - le - lú - ja.

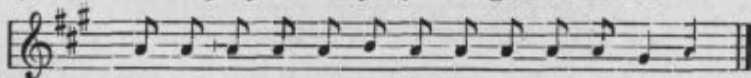
Ob istih godovih pa se je pri hvalnicah in drugih kanoničnih urah glasila intonacija tako-le:

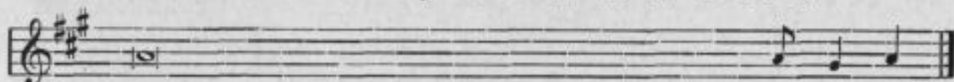
De - us in ad - ju - tó - ri - um me - um in - tén - de.

Nadalje je pel zbor vse »tono recto«, izvzemši zopet le »allelúja«, ki se je glasil tako, kakor sem ravnokar navedel.

Tradicionalni koral pa ne dela razlike med jutrnjicami in drugimi horami, temveč o prostih (simplex-) godovih in ferijah ima za vse slučaje en in isti preprosti napev, ki se glasi tako-le:

De - us in ad - ju - tó - ri - um - me um in - tén - de.

Dómine | ad adjuvándum me fe - sti - na
 Glória Pátri, et Filio, | et Spíritu - - - - - i San - cto:
 Sicut erat in principio, et nunc et semper |
 et in saecula saeculó - rum. A - men.

»Allelúja« in »Laus tibi Dómine« pa se pojeta tako, kakor pri prvem slovesnem napevu.

Ta napev se rabi pri vseh kanoničnih urah one dni, ko se obhaja kak »simplex« ali se vrši oficij »de feria«; vse one dni pa, ko se obhaja kak »duplex«, »semiduplex« ter ob nedeljah, se rabi ta preprosti ton samo pri primi, terci, seksti, noni in pri kompletoriju.

Kapitelj.

Po odpetih psalmih in antifonah se poje pri vesperah kapitelj (»Capitulum«). Tudi ta je sedaj precej melodijoznejši, nego je bil preje. Po mediceskem načinu namreč se je pel kapitelj vseskozi na istem tonu (»tono recto«), izvzemši kako morebitno vprašanje in pa sklep, ki je bil podoben sedanjemu sklepu.

Po tradicionalnem načinu pa razločujemo v kapitelju tri kadence: fleksa, metrum in »punctum«.

V novem sedanjem »Antiphonale«, kakor tudi v »Vesperale«, je v vseh kapiteljih ono mesto, kjer naj stoji fleksa, zaznamovano s križcem (†), kjer pa je treba postaviti metrum, stoji zvezdica (*).

Vzemimo za zgled kapitelj, ki se poje pri vesperah na praznik posvečevanja cerkva:

Fleksa

Vidi civitatem sanctam Jerúsalem no - vam † descendén-

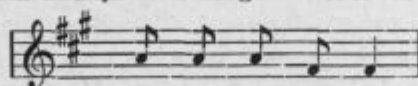
Metrum

tem de coe - lo a De - o,* parátam sicut sponsam ornátam

Punctum Odgovor

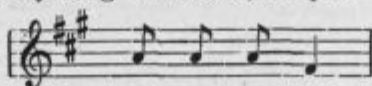
vi - ro su - o. R. De - o grá - ti - as.

Fleksa torej se proizvaja v prvem odstavku kapitelja in sicer na zadnjem akcentu dotičnega stavka. Ako stoji dotični akcent na tretpredzadnjem zlogu, padeta zadnja dva zloga v terci navzdol; na primer:

a prin - cí - pi - o
o The - ó - phi - le
de Ec - cle - si - a.

Ako stoji ob koncu onega prvega odstavka enozložna ali hebrejska beseda, pade samo zadnji zlog v nižavo; na pr.:

cre - á - ta sum
scrip - ta sunt
De - i Ja - cob.

Ako je kapitelj kratek, se fleksa včasih docela opusti. Tako na pr. ne nahajamo zaznamovane flekse v kapitelju pri vesperah na praznik sv. Štefana, Razglašenja Gospodovega ali na praznik sv. Jožefa.

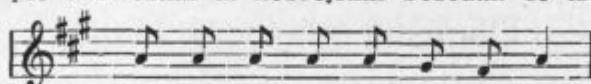
Metrum se nahaja v drugem odstavku kapitelja; pričinja se dva zloga pred zadnjim akcentom dotičnega odstavka.

Tu sledi par zgledov za metrum, ako je akcent na tretpredzadnjem zlogu:

re - con - ci - li - á - ti - o
 Cre - á - tor óm - ni - um
 mul - tum lau - dá - bi - tur.

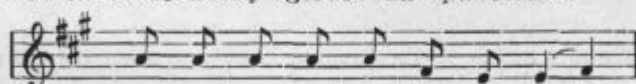
Metrum pri enozložnih in hebrejskih besedah se izraža tako:

in - vo - cá - tum est su - per nos
 no - men e - jus Em - má - nu - el
 Dó - mi - nus Ja - cob.

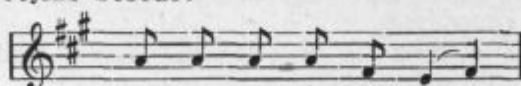
»Punctum« stoji na zadnjem akcentu v kapitelju; upoštevati pa je treba tu tudi postranske poudarke, na pr. »diligéntibus se«. Z enozložnimi in hebrejskimi besedami ob koncu kapitelja se ravna sedaj ravno tako, kakor z večzložnimi, dočim je imel medicejski koral za ta slučaj poseben sklep. Na predzadnjem zlogu se je šlo namreč za malo terco navzdol, a zadnji zlog se je vrnil zopet na dominantno; odgovor se je tudi v tem slučaju glasil kakor običajno.

Naj navedem tu še nekaj zgledov za »punctum«:

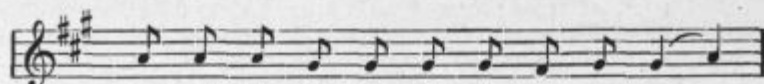
si - gna ma - gna in pó - pu - lo
 su - per te or - ta est
 in Je - rú - sa - lem.

Nekateri zgledi še za »punctum« na zadnjem postranskem akcentu in s končno hebrejsko besedo:

di - li - gén - ti - bús se
 in Chri - sto Je - su
 sae - cu - ló - rum. A - men.

Vprašanje v kapitelju se izraža tako, kakor sicer v lekcijah; na pr.

Quis est hic, et lau - dá - bi - mus e - um.

Ako pa stoji vprašanje ob koncu kapitelja, se proizvaja tako, kakor sicer »punctum«. »Punctum« sploh nikdar ne odpade.

V nekaterih kapiteljih se izraža poleg vprašanja tudi še fleksa in metrum; na pr. v kapitelju »Beátus vir« (de Commúni Confessóris non Pontificis), ali v kapitelju »Mulierem fortem« (de Commúni non Virginum). V drugi kapiteljih odpade včasih fleksa zaradi vprašanja, kakor na pr. v kapitelju »Quis crédidit« na god žalostne Matere Božje v postu, ki ma od začetka dvojno vprašanje. Včasih odpade zaradi vprašanja in metrum, če se namreč vprašanje nahaja v drugem odstavku kapitelja, kakor na pr. v kapitelju »Fratres, nescitis« na nedeljo septuagesimo. Redek slučaj imamo v kapitelju »Cui comparábo te« na god Marije sedem žalosti (15. septembra), kjer zaradi trojnega vprašanja odpadeta fleksa in metrum ter ostane samo še »punctum«.

(Dalje prih.)

Današnji glasbeni Dunaj.

Anton Dolinar.

Nove razmere, po razsulu avstro-ogrske monarhije, so postavile tudi Dunaj v popolnoma drug položaj; prej središče 60 milijonske države, je postal sedaj glavno mesto 6 do 7 milijonske države. Vsi mnogoštevilni učni zavodi — tudi glasbeni — so stali pred dejstvom, da je z razpadom monarhije obstoj tudi njim silno otežkočen, nekaterim naravnost onemogočen. Ta negotovost je jenjala leta 1922, ko je »Zveza narodov« vzela avstrijsko vprašanje v pretes in ga tudi srečno rešila. Avstrija, ki je bila na robu razpada, je zadobila tedaj trdno državno življenje in v smeri tega razvoja more postati druga »Svica«.

Glasbeno življenje tudi v najslabših povojnih letih ni zamrlo; nasprotno, celo ko se je zdelo, da se vsi temelji rušijo, je glasbena produkcija cvetela kot malokedaj pred vojsko. In zboljšanje socialnega položaja kaže, da bo Dunaj kot doslej tudi v bodočnosti ohranil prvenstvo v glasbi.

Prvi pomembni korak je sprememba dunajskega konservatorija v »visoko šolo za glasbo in predstavljačo umetnost«. (Hochschule f. Musik u. darstellende Kunst.) V parlamentu je predlog že sprejet.

Kakšna bo uvedba zavoda, do sedaj še ni popolnoma znano; v drugem semestru šolskega leta 1922/23 so bili odprti visokošolski seminarji v sledečih predmetih:

1. Glasbena teorija in glasbena kompozicija;
 - a) splošna kompozicija,
 - b) cerkvena kompozicija in cerkvena glasba, (oddelek za cerkveno glasbo v Klosterneuburgu).
2. Operno in koncertno petje.
3. Inštrumentalne stroke: klavir, violina, čelo.
4. Komorna glasba za klavir, godala na lok in pihala (Kammermusik).
5. Kapelniški oddelek.
6. Oddelek za spoznavanje glasbenih slogov (Stilbildungsschule für Opern- und Bühnenkunst).

Na šolo bo poklicanih več prvovrstnih moči; med temi se že imenuje Rih. Strauss. Zaenkrat se ta sprememba pozna le pri izredno visokih vpisninskih in semestralnih pristojbinah. Tako znaša n. pr. semestralna pristojbina za tujezemca na oddelku za kompozicijo 2,400.000 K, za solo-petje okrog 4.000.000 K.

V Klosterneuburgu je bil preteklo leto v drugem semestru ta kurz že odprt; prof. Springer je predaval o glasbenem slogu 16. stoletja in o koralnem oblikoslovju. Oddelek za cerkveno glasbo se namerava letos preseliti iz Klosterneuburga na Dunaj in se nastaniti v frančiškanskem samostanu. Zadnja leta je bilo malo obiskovalcev, ondodni profesorji pa zaposleni tudi na Dunaju, zato so se iskali načini, kako ga še obdržati pri življenju in omogočiti številnejši obisk.

Poleg državnega konservatorija je ustanovljen tudi privatni »Neues Wiener Konservatorium«, ki je tudi številno obiskan.

Ogrodje koncertnemu gibanju tvorijo vsakoletni »redni družabni koncerti« (Ordentliche Gesellschaftskonzerte), katerim se po možnosti pridružijo še nekateri »izredni«. Ti koncerti se primerno porazdele od septembra do aprila in obsegajo večinoma največja zborovna dela cele svetovne literature s spremljevanjem orkestra. V zadnjih dveh letih so se n. pr. izvajala: Cherubinijev, Mozartov, Verdijev — Requiem, Händlov — Saul, Schumanov; Das Paradies und Peri, oba pasijona od Bacha, Brucknerjeva f-moll maša; Pfitznerjeva kantata »Von der deutschen Seele« in Rossinijeva: »Stabat mater«. Letos se bodo pri teh koncertih izvajala: Händlov — Jephtha, Berlizov — Requiem, Lisztov — Christus, Perosijeva — »Vesoljna sodba« (prvič na Dunaju).

Poleg tega so še stalni abonement-koncerti, ki jih prirede znamenitejši dirigenti: Ferd. Löwe (zlasti Brucknerjeva dela), Bruno Walter (zlasti Mahlerjeva dela) in Paul v. Klenau (večja zborovska dela). Najznamenitejši dirigent, ki nastopa pri »rednih družabnih koncertih«, je zaenkrat W. Furtwängler, Nikischev naslednik v Lipskem. Naenkrat je zaslovel s temi koncerti tudi mladi Klemens Kraus, kapelnik dunajske opere, kot vreden drug Furtwänglerju.

Povprečno govorjeno obvladujeta sedaj programe sinfoničnih koncertov Mahler in zlasti Bruckner; tisti Bruckner, pri čegar sinfonijah so se pred leti vršile hrupne demonstracije, je danes junak dneva; Mahlerja pa silno propagira kot že omenjeno, njegov učenec Bruno Walter.

Izmed novejših del so stalno na programu velika sinfonična dela Riharda Straussa, v katerih se skriva vsa demonska moč njegovega orkestra; tudi Reger si polagoma, a gotovo utira pot, toda izmed novejših »najnovejši« a la Schönberg, Schrecker, Webern si pa zlepa ne morejo osvojiti terena.

Pri rokah mi je kritika koncerta, kjer so se izvajala večinoma dela Schönbergova in njegovih učencev. Springer piše: »In die Gebiete des Krankhaften, Hässlichen, Perversen führen uns die von Schönberg und seinen Anhängern angestimmten Missklänge. Für diese abnormale Menschen gibt es keine Schönheit mehr, keine Sonne, keinen Tag, weder Wald noch Flur, noch Vogelgesang, kein Himmelsblau, überhaupt keine Naturstimmung, kein Gemüt und keine deutsch fühlende Seele; sie fühlen sich nur wohl im Sumpf wüster Empfindungen und überreicher Fieberträume, im Gewimmer und Gestöhne schwül-erotischer Aeusserungen und in den hysterischen Schreien gequältester Verworfenheit. Allem Harmonischen, Natürlichen und Gesunden gehen sie in weitem aus dem Bogen, wie der Teufel dem Kreuze. Unlängst hörten wir nach längerer Zeit wieder einmal Schönbergs »Pierrot lunaire« und bewunderten die Apathie eines von der Entartung und Unnatur der Kunst abgestumpften Publikums, das heute schon so weit ist, alles, auch das Unerhörteste widerspruchlos über sich ergehen zu lassen. In Deutschland setzt sich ein noch gesundes Empfinden energisch gegen solche Vergewaltigungen zur Wehr. Sind wir schon zu stumpfsinnig, um auf diese psychischen Infektionen entsprechend zu reagieren?« — Vidi se torej, da je treba ločiti pojme »modern«, in »laži-(pseudo) modern«, med »moderno glasbo«, ki se je organično, nujno, razvila iz prejšnje in ki povsem odgovarja čustvovanju, mišljenju in hotenju današ-

njega človeka in pa med ono »pseudo-moderno«, ki zameta vse ozire na logiko, na zakon, na glasben razvoj in na znanje, ki se šopiri le z velikim zunanjim nakitom, katerega nihče ne razume, a se mu zoperstaviti ne upa, ker bi drugače veljal za »nemodernega«¹.

Kakšno stališče zavzema cerkvena glasba?

Od leta do leta posvečajo cerkveni kori večjo pozornost polifonični glasbi 16. stoletja. V tem oziru se odlikuje zlasti stolni kor sv. Štefana pod vodstvom prof. Habelna; v adventnih in postnih nedeljah se izvajajo večinoma dela iz te dobe in tekom leta je prirejenih tudi več cerkvenih koncertov izključno z deli klasične polifonije. Za širjenje in razumevanje te glasbe stori veliko cerkveno glasbeni oddelek v Klosterneuburgu, ki posveča v 3. letniku dve uri na teden temu študiju in pa »Gesellschaft zur Herausgabe von Denkmälern der Tonkunst«, ki v zasledovanju cilja: iskati organičen glasben razvoj, izdaja in raziskuje še neznana dela nekdanj živiečih skladateljev in jih potem tudi prireja za uporabo na cerkvenih korih. Ravno letos v oktobru sta gostovala na Dunaju berlinski stolni kor in zbor sikstinske kapele iz Rima, oba izključno z deli iz klasične polifonije. Izvajanja z deškimi in moškimi glasovi so bila čudovito vzorna; docela nov, skoro s pozabo zakrit svet glasbene preteklosti, se je v izredni pestrosti razgrinjal pred poslušalci. Na sporedu so bile z veliko skrbnostjo izbrane skladbe Palestrinove, Lassove, Marenzia in Josquin Des Prés-a.

Dunajčani radi govoré »von der bodenständigen Kirchenmusik«, s čimer mislijo na cerkvena dela dunajskih klasikov (Haydna, Mozarta in Schuberta). Dvorna kapela, kjer so bila ravno ta dela stalno na programu, je leta 1922 preminula, zato je danes edino zatočišče te glasbe nekdanja dvorna župna cerkev (Augustinerkirche), kjer sodelujejo pri orkestru in petju člani državne opere. Na cerkvenoglasbenih sestankih se je že večkrat povdarjalo, da ni umestno govoriti »von der bodenständigen Kirchenmusik«, kajti prava cerkvena glasba mora biti deležna znaka veseljnosti, ako res hoče biti cerkvena.

Drugi cerkveni kori pa novejši glasbi široko odpirajo vrata, toda največja slovesnost pa zanje ni največja, ako se ne oglasi s kora Mozartova — Krönungsmesse ali pa Haydnova Nelsonmesse.

Ravno v novejšem času se vprašanje o »cerkvenosti« in »necerkvenosti« liturgičnih skladb dunajskih klasikov velikokrat spravlja na dnevni red. Kot je bilo 18. stoletje v svojem mišljenju in čustvovanju od 20. stoletja različno, tak je tudi razloček v obojnem glasbenem razvoju. Odrekatí ji »cerkvenost« se mi ne zdi umestno; velike skrbnosti in pazljivosti je pa treba pri izvajanju — in še prej pri pripravi partiture, kjer je treba zlasti glede uravnave besedila marsikaj izpremeniti. Koralnega petja se pa v dunajskih cerkvah malo sliši in še to, kar se sliši, večinoma slabo. Tudi spremenljive speve pri slovesnih mašah pojo največkrat štiriglasno.

Pri jutranjih in večernih cerkvenih opravilih je v navadi le ljudsko petje. Zjutraj pojo le bolj same orgle, tu pa tam se oglašá kako bitje, zvečer pa se pokaže to petje v vsej svoji silnosti in moči.

Da to petje pride do veljave, je treba poduka in organizacije. Največ more v tem oziru storiti šola, začenši od ljudske čez meščansko in srednjo šolo. Šola pa zahteva zato tudi glasbeno izobraženega učiteljstva; ni zadosti, da je učitelj glasbenik, treba je tudi, da je glasben pedagog.

Ravno v tem oziru se vrši sedaj velika reforma v Avstriji; izdeluje se enoten učni načrt za vse šole, prejšnje leto so bili na akademiji vpeljeni posebni tečají za izobrazbo učiteljev in taki tečají so se potem tudi vršili v pro-

¹ S to trditvijo pa poročevalec nikakor ne misli izrekatí kake sodbe o Schönbergu in njegovi šoli.

vinciji po večjih mestih. Letos se je ustanovila nekaka visoka šola za učitelje, kjer je tudi stolica »für Elementargesangsunterricht und Stimmbildung«. Na ta način bo mogoče doseči, da se bo splošna glasbena izobrazba širila tudi med ljudstvom in se pri mladini razvijala enakomerno z drugimi predmeti. Zlasti primeren poduk o vežbanju glasu (Stimmbildung) bo izsledil veliko dobrih pevskih moči, bo dopovedoval, da je pevski organ dan vsakemu človeku, čigar nekakšna dolžnost je, da ga razmeram primerno izvežba. Na ta način bo tudi spravljen z dnevnega reda predsodek, da je petje predmet nižjega reda, ki ne spada k splošni izobrazbi. Kaj pomenja sicer, če glasbeni razvoj še tako napreduje, če pa ni ljudstva, ki bi moglo ta razvoj umeti in mu — četudi v gotovi oddaljenosti — slediti. Na ta način bo mogoče, da bo ljudsko petje res »ljudsko« in za naučenje novih pesmi ne bo treba kakšnega velikega truda.

Za splošno razumevanje glasbe stori veliko dunajska filozofična fakulteta s svojim oddelkom: »Musikhistorisches Institut«. Izmed seminarjev na tej fakulteti je bil ta lansko leto najmočnejši. Ta oddelek nadomešča nekako šolo za spoznavanje glasbenih slogov (Stilbildungsschule), o katere potrebi pravi Riemann: »Der auf den Programmen mancher Konservatorien figurierende Kursus Analyse ist tatsächlich einer der allerwichtigsten der gesamten Schulung für den Musikerberuf und es ist eine Schmach, dass derselbe tatsächlich entweder gar nicht existiert oder doch in oberflächlicher Weise absolviert wird.«

Novost po vojski je tudi ustanovitev »Cecilije«. (»Cäcilia« österreichische Orgelbau A. G.).

Izdelovanje orgel zahteva toliko različnih strokovnih mojstrov (za stroje, za pripravo lesa, glasbenika itd.), da en sam nikakor ne more biti vsemu kos. Družba postavlja nove orgle, jih predelava in popravlja v vseh različnih sistemih. Svoje delavnice ima v Parsch in Gnigl pri Salzburgu in v Klosterneuburgu.

Razume se, da je koncertna sezona na Dunaju tudi dobro zasedena z različnimi tujezemskimi gostovanji. Izmed Slovencev je nastopil v zadnjih dveh letih klavirski virtuoz Trost z zanimivim sporedom; spominjam se Beethovnov »Apasionate«, ki jo je mojstersko prednašal. Dvakrat je nastopil že Zikov kvartet ob polnoštevilni udeležbi. Na svojem povratku iz Čehoslovaške se je oglasil tudi Rijavec, ki je na koncu zapel tudi eno hrvatsko pesem. Zakaj bi se enkrat ne oglasila tudi kakšna slovenska pesem? Preteklo leto je Konstanca Kirova iz Sofije pela na koncertu v cesarskem gradu (Zeremonien-Saal) bolgarske narodne pesmi ob silnem navdušenju. Na pobudo »komiteja za procvit simfonične glasbe« so se vršili izmenjevalni koncerti med Dunajem in Prago; 5. in 6. decembra 1922 je nastopila na Dunaju praška filharmonija s Smetanovo: »Má vlast« in Sukovim: »Asrael« pod vodstvom Ljubljčanom dobro znanega Vaclava Talicha. Obe skladbi sta v svoji vrsti grandiozni kompoziciji in sta napravili silen vtis, zlasti zadnja. Sicer se češke muzike ne sliši veliko na Dunaju; v Volksoperi tu pa tam »Prodana nevesta« in kaj malega od Dvořaka in Smetane, pa prav redko.

Največje stike ima Dunaj z italijansko glasbo; ravno letos v oktobru se je vršila premiera »Manon Lescaut«, ki ji je prisostvoval Puccini sam. Tudi v pretekli sezoni je Puccini prisotvoval večkrat svojim delom v državni operi; gostovanje sikstinskega zbora in izvajanje Perosijskega oratorija »Vesoljna sodba« je bilo že omenjeno. Simfonični izmenjevalni koncerti se vrše letos tudi med Dunajem in Rimom.

Iz vsega se vidi, da je Dunaj z glasbenimi prireditvami skoroda preobložen; ravno radi tega je naučni minister Dr. Schneider odločil, da se bodo letos z vladno podporo prirejale po glavnih provincialnih središčih dramske in operne predstave z osobjem dunajskih gledališč, da bo na ta način ustrezno tudi potrebam ljudstva.

Kako in kje sem nabiral slovenske narodne pesmi.

Piše Franc Kramar, bivši nabiratelj slov. narodnih pesmi.

(Dalje).

Zdaj pridejo spet pesmi brez napevov.

- Boshizhna sa svet vezhir: Ura je dvanaist Billa, * dan shie predelezh nei, * dvizha ie rodila, * je v stalezhi sedei, * pasterzhi shenejo, * piskajo nu pojo, * prut Betlemski stalzhi s vefsellam gredo. — Pesem obsega 9 kitic in je popolnoma narodna, toda ker nima tu napeva napisanega, jo ne kaže tu cele objavljati. Pač sem pa zapisal to pesem z napevom vred v Stražišču pri Kranju, kjer je bila pesem mnogo krajša od te. —
- Na sveti vezhir, viſha: o lubi christian, vſaktir & —: Nezo! na ta fveti vezhir, * vſi ludie prosite sa mir, * sourafsniki shugajo, * de ivoisko puidejo * zhes vse kershanstvu naprei, * al Bodte patrosthani sdei. — Ta tu obsega 15 kitic, in je podobna neki drugi, ki sem jo zapisal na Ižanskem in ki se začinja: »Z vesêlem povzdignem suj glas, * Pozdrâvim kristjane vse vas, * Duhovska, dežiêvska, * Gr̃sposka, kmetiška; * Bagate in revne tud vmejs, * Buh vam dej svîet žiêg̃bn z nebies!« — Zapisal sem tudi napev od te, ki je obsegala menda šest kitic.
- Sa svet vezhir, ob tem zhashu, kader je kaksna voiska, sa folk patrostat, deb buh mir dav; viſho ene peſmi praiſove voiske & —: O Bodte vefseli vsi ta fvet vezhir, * kir boste imeili skorei ta svet mir! * Angelzhi so peilli, de bodmo vefseli, * Rezhimo fatu: zhast bodi Bogu! — Pesem obsega 15 kitic in je prava narodna. (Gl. Štek. 8. sn. št. 4824; kar je pa le drobec v primeri s to, ki je tu.) Zapisal sem na te besede več napevov, ne samo enega, dokaz, da se je med narodom še ohranila, seveda v raznih spremembah. Na te besede je zložil celo Ivan Zupan, bivši orgl. mojster, en napev, ki se nahaja v njegovi zbirki »Trinajst božičnih pesmi« št. 13.
- Sa svet vezhir, na viſho Popreishno: Ta fvet vezhir fmo mi dovzhakali sdei, * Js serza vam volhim vsem vkupei narpei: * Douzhakat vezh leit, * Deb pershli fem spet * Jefuska zhastiti, kbo Rojen na sveit. — Pesem obsega 16 kitic in je pristna narodna, dokaz: Štek. 8. sn. št. 4790. Pravi napev od te pesmi sem zapisal v Srednjem Bitnju pri Kranju.
- Sa svet vezhir, Ali ên Exempel katir se naide: in Speculo Exemplorum p: g. Exempl. 24. na viſho: Ena sapovd je vnkei shla & —: En leip Exempel vam poveim, * ilasti letem leidek ludem, * Boste vefsellu poshlushali, * Nezio kiesusku sdihali, * koker je leta Deikelzha sveta. — Ta obsega 13 kitic in sem jo zapisal z napevom vred tudi na Pšati pri Ljubljani, kjer so bile besede bolj pristno narodne kot so tu.
- Ob 10. uri na svet dan, na viſho: Jesusa poshiblimo. —: Oh! Veselli Donaſni dan; * kir je s Nebefs pershu Jesus knam! * fato velliko gnado * daïmo mu zhast nu hualo, * ô srezhni ta dan, tu spofsnei christian! — Obsega 12 kitic in se poje na napev, katerega sem zapisal l. 1910. na Ilovi Gori, (pel Franc Berlan, organist).
- Boshizna: »Ô Joshep moi! jest te bom prosila, * vſlis me Nezhoi, poijsi jerperh tukei, * de bova pozhivala vkupei, * ô Joshep-moi!« — Pesem obsega 13 kitic in je čisto narodna. —
- Sa svet vezir ob pounozhi, viſha: namarni ludie, kir tok terdnu spe & —: Pozhakeite sdei, vas vpraſham narpei: * ali vidli ste dva, sheno inu Mosha, * kjerperh profshljo? * ven shifs jeh gonijo; * poberta se prozh, * prestora nei vezh! — Pesem obsega 15 kitic in je spet čisto narodna.

Po mashi na fvet vezhir.

1.

- Le peimo pasterij, ke, kir fdei gorij, * le peimo, ôprashaimo, kai fe tam godi? * Angelzi godejo, * tzhize pojo, * le peimo, hitimo k tei Betlemski stal!

2.

— Jest videm Enu deite, je siunu lepu, * tamkei leshi nagu, je filla mersllu, * ta oshu je sraven, * is volam ne fam, * De bota segreila nashga Jesusa. —

3.

— Dei fem Eno sukno, ponefemo ke, * de bode lefshalu na gorkem deite, * pasterzhi tezhejo, * dost faboj nesejo, * de bodo Darvalli nashga Jesusa. —

4.

— G'ledajo vtga osla, koku vam dreshi, * prou gleda vtu deite, nu nez na beifhi, * en starzhik je tam, * sdvizo ne fam, * le glei, kok se imeja Joshef v Mario. —

5.

— ŌNa je Diviza, ta starzhek je leip, * Jesus lefshi tamkei, kie Rojen na fveit, * le peimo, tezhimo, Mollimo lepu, * Nam bode podeilu tam svetu Nebu! * zhast, Hvalo mu daimo, Nezhoi nu vifelej, * nam bode podeilu vsem vkupei fvet Raij! Amen.

Bofshizna fa svet vezir po maishi &

1.

— Lubi Bratiz, tezhi fem, * poislufei, kait povem, * kar fem shlishou jest sdei, * le prou ahtenga dēj! * en Angel je sapeu, * zhast bofshio resodeu, * de je Rojen boshij sijn, * jest ga vidit prou shellim!

2.

— Ta Angel je Dallei diau, * bogu zhast, Hvalo dajau, * Mir na femli tem ludem, * kir fo dobre volle vsem! * jest fim vidu tudi vezh, * fvetlobo, de nej srezh, * letu ti sdei jest povem: * od vefsella vezh na vem!

3.

— Sdej te vprafsham, stefel ti, * kai fe teb do teiga sdij? * jest paz mifslim kekei tezh, * tam ponifshnu toku rezh: * Hualen bod Jesushek moi, * kir fi Rojen na sveit nezhoi, sen offer zhem tebi dat, * Moje serzhe fhenkat! —

4.

— Oh, ti Steffel, vidish sdei, * kar fem Reku jest poprei! * Meni fe prou gvifshnu sdi, * de obeden leipishi nei, * koker ta pobizhek moj, * buh otu, deb jest Anzhoi * Mogu toku srezhen bet, * inu nega kushent!

5.

— Le poskozhi sdei imenoi, * inu od vesella puj, * Defmo toku srezhni bli, * Jesuska sdei vidilli! * sdei on vjashlah tam leshi, * jenu lubesnivu spi, * al fi vidu ti kedej, * taku deite koker sdej?

6.

— Oh Bratez, kai se ti sdij? * tu serzhe vmeni gorij, * od lubeisni se topi, * sols potok tezhe sozhi, * ksem vidu Jesusa tam, * od vefsela na vem kam, * jest pazh meinim tu sareis, * de je vefele s nebeis! * she vezhi veselle bo, * kpridemo knemu vNebo, * o buh vsem vkup priti dej, * gori vta nebeski Raij! Amen.

Peifsem na Boshizni vezhir o povnozhi po mashi.

1.

— Poifshlushajte, kai vam povem, * tu Nezhoi shnu zhudu, * ktrosht nu kvetsel je vsem ludem, * ta se je glih sdei sgudu, * G'lih ta ura o pounozhij, * kir fe ta dan od ne lozhi, * flahitna naveista svetga Duha * Nam je Rodila Jesusa.

2.

— Le imenoi prut Bethlemski stal, * Notri ozhmo pogledat, * vidli bomo Duje fhvinzhzet kmal, * osla nu volka kukat, * vMet nima lefshi deite Mladu, * par-nagu, na Mil bogu, * ō letem Mrasu ofimskim, * zhe se vam bo kei fmillu? —

3.

- V Jashlah na lozhku tam leshi, * Jesus tu Bofshije deite, * foie rozhize od febe dershí, * pros demu vafshe deite! * vñemite ga vsoe Roke, * stísente ga ó vafhe serze, * lepu sapuite od kraja: * Aja, tu, tu, taja! —

4.

- Sa nega Roistvu, atrozhiy stan, * zhast nu Hualo deite, * ob tem Bofshizhu, vsai praszhen dan * sandahtio ó zerku peite! * dol pokleknite na vashe noge, * vsignite gor lepu roke, * Rezhite: zhast, Hualo vísellej, * teb bod Jesus vekumej! * zhastite vi lepu boga, * de vam dobro leitno da, * de suet shegen preimemo, * preiden ven szerkve puidemo! — Amen.
- Boshizna sa o pounozhi: Vefselli se serzhize moje, * perflu je svellizhaine toje, * le hitru gor vstani, nez vezh je nabrani, * ker Jeshushek vjaslah leshi, * Maria ga ie Anzhoi Rodilla, * ó jasulze ga ie polloshilla, * svet Joshep sa varha je biu, * kader se je Jesus Rodiu. — Ta obsega tu 5 kitic, in na to pesem sem zapisal dva napeva, enega v Mekinjah pri Kamniku, drugega pa nekje v ljubljanski okolici.
- Bofshizna: Urra je Dvanaist billa; vstani gori faitel moi, * Maria nam je Rodilla * Isvellizharja Nezhoi! * ó frezhna sveta nuzh, * buh nam je dau pomuzh, * sdei sem shiher vefseu, * vesellu bom sapeu: Jesus ie rojen! — Ta pesem obsega 6 kitic in ima več napevov. Enega sem zapisal v Beričevem, enega v Stražišču, enega na Šenturški Gori, in še na več krajih Slovenije.

1.

- Poglei sdei zhlovek ti, * je en pobizh v shtalzihi, * lefshi na flamzi, * gdu je leta? * v Mrashu nagn lefshi, * kir odeije nez ni, * sebe ga, joka se, ves trepeta, * oh, preloh, tok je vboh, * de ga ludie zhelu pod streiho ga vseti note, * vbogu deite letu, * obenga na sveitu ne sposna, * kdu je ta, vsmil se bogu! — (Pesem obsega še 6 kitic, toda najzanimivejši sti 5 in 6, zato ju bom priobčil.)

5.

- Poimo: Jeshushek moi! * Mati tud poie mu, * lubmu finu soimu, * nu kni gredo * Nebefski Angelzhi, * gori na nashtreishizi * pifskaio, godejo, lepu pojo, * tizhize snizhize fe vefselle, * inu Jeshusku sapeit prou shele, * kukouza prau: kuku, * Dajete zhast bogu, * kir terpi nu shelli vas vse ó Nebu. —

6.

- Ja vse kar kul shivi, * Anzhoi fe vefelli, * po vseh zerkuah jsgoni, * zhahen dajo, * sgoslij nu svorglami * tud na vsazem corrij * mu Mufszherajo, lepu pojo, * en fam je, tukei je, * kir nei vefseu, * nezhe jet kjeshusku deb ga objeu, * oh, nasrezhni je ta, * prosimo fain boga, * de bersh bo pokuro Deilat fazheu! — (Sledi zdaj še ena kitica po tej.)
- Boshizna, vífsha: luba perjatelza, —: Lubi Jeshushek moj, * ktebi bom jest nezhoi Enkrat sdehnu, * De me bosh ó gnado vsev, * tebi bom hzasti sapeu, * christian bodi vefseu, * prosga, de te bo reishu od vseh Reu, * prosga sa gnado, * tud bom Jest stabo, Anzhoi vefsellu te, * tizhze pojo, foimu stuarniku zhast, hualo dajo. — Pesem obsega 5 kitic.
- Namarni Ludie, ktir tok terdnu spe, * de lete boshje stime shlishat note, * peite bersh naprej * kleti shtalzhi sdej, * offruite nu pujte jeshusku Anzoi, * nad shtalzo glih zhes * stojj fain sNebes, * tam gvishnu Marija Jesusa Rodij. — Pesem obsega 5 kitic in je čisto narodna; ima jo tudi Štrekelj v svojem 8. sn. št. 4793. Zapisal sem to pesem — seveda predruagačeno — z napevom vred v Vinjah na Gorenjskem. Pela mi jo je Katarina Zupančič, vulgo Živčkova Katra.
- Sa svet vezhír, od E'niga zhudeshá, katerga pífhe stengelíus ítem P. Rogeri capuc. pars 2 fol. — vífsha: nezoi drusem na pojem, koker vam kmetizhem. — O Lub moj Christianí, * vam vofshím fvet vezhír, * kir ste skufsi ó sdihuaini, * Buh vam dej

skorej mir! * Deb bulhi zhase imeili, * nu srezhnu dohiveli, * de bi bli bul vefseli, * fei ga sdei nei neker. — Pesem obsega 12 kitic.

— Boshizhna: Gorri, gori sprebudite se, * kir je opounozhi sdej, * per betlehemu vidi se * Ena svetloba sdej, * Nat eno stalzo zes * stojj en fhain sNebels, * tamkei sdei Maria Rodi, * Angelzi fo perni. — Pesem obsega 12 kitic in je narodna. Napev od te pesmi sem zapisal na Sarskem pri Igu.

— Sa fvet vezhir: Nezoj drufsem na pojem, * koker vam kmetizham, * Jeshushek nam je Rojen, * povem vam Hlapzhizam, * Deb vMiru bli na sveitu, * fhiher pojete svetu, * peite vzhit tu leitu * fe Hletem pasterzam. — Pesem obsega 11 kitic.

— Na Boshizni dan, vifsha: ô zul, ô zul. — : O Zloveg moi, poslushei nezhoi, * fvefeli fe j(s)serza narprej, * poglei ô Nebu, na ôfem fveitu, * vse klatku vefellu je sdej! * v Luftu pojejo tizlize, * nat stalzo fhlfihem Angelze, * pojeio lepu: zhast bodi bogu, * sdei je vsem odpertu nebu! — Obsega 10 kitic. Napev od te pesmi zapisan na Pijavi Gorici pri Igu. Peli so ga Mežnarjeva mati.

— Boshizna fa opounazi: O Zhui, ô zhui, lub foshet moi, * kai jest tebi povem, * kai fe ie sgodillu Nezoj, * Glih ob fedmi uri pret nem, * kmen je perslu en flati fant, * on je imu lep flahtni guant, * je biu veseu, je lepu peu, * De je mene gori sbudiu, — Pesem obsega 6 kitic in je narodna. Napeve od te pesmi sem zapisal na Sarskem, v Vinjah in v Rovtah pri Logatcu. Besede so bile seveda v vsaki od teh treh vasi malo drugačne (varijante).

— Nezoj vam pojem: * En pobizh je Rojen, * je vshtalizi, per shvinizi, * leshi na flamizi, * al tu poveite, * gdu je to deite? * vboshij ludij, Nagu leshi, * de zlu odeje nei, * vfa slahta nu ludie * pot streiho ga note, * vfmil se bogu, de je toku, * vbogu deite letu! — Pesem obsega 7 kitic, in drugi kitici podobno pesem sem tudi jaz z napevom vred zapisal v Dobropolju, kar je pa le majhen ostanek od te.

— Boshizhna sa fvet vezhir: »Gorj, gor ô zhartana! * peid fmano Maria!« * fvet Joshef je diau, * Morem jet v Betlehem, * stabo pa tesku grem, * fa feidi tedei, nu peimo naprei!« — M(aria): O Joshef moi, tam * ti fmano gresh iam, * Rodila bom skorei, jest Dobru pofsnam! — Pesem obsega 13 kitic in je narodna.

— Boshizhna sa suet vezhir: Jest shalostnu premishlam tu, * kok Joshef is Marijo gre, * ke ô Betlehem ksojem ludem, * kok sta iskala jerperge; * Maria pravi: jest poveim, * sa Hishe v Meistu nizh na veim! — Naprej je list iztrgan, torej ne vem koliko kitic obsega ta pesem, ki je očividno narodna.

Na tistem listu, ki je izgubljen, so bile tudi štiri kitice pesmi »Ena sapovd je vnkej šla« itd., katero ima tudi Štrekelj v 8. snopiču št. 4771; in je toraj prava narodna. Tukaj je ostalo na drugem listu še 9 kitic od te pesmi, takó da je tu torej cela obsegala 13 kitic. Zapisal sem jo tudi z napevom vred na Igu pri Ljubljani, ki se je pa po besedah precej razlikovala od te.

— Na suet vezhir: Svetselim fe fvami, farmani lubi, * de imo douzhakali ta sueti vezher, * js serzham vofshem vam dones jest tudi, * db ga douzhakalie sa naprei vsaktir! * db pershli fem zhastitij jesusa, * na ta suet rojenga svelizharia. — Obsega 8 kitic.

— O pounozhi: Nezoj je faguifhnu en vefseu vezhir, * al vender jest videm, fhalosten ie vsaktir, * Oh kai ie potreiba tulkain shallovat? * kai urihoh ie teiga, jest veidu bi rat? * kie semla, nebu vefselu nezoi, * oh sakai ste vi toku shalostni? — Obsega 9 kitic in opeva takratne slabe čase.

— Od Roistva Jefesusouga: Jest fmihlilim fhalostnu, * koku fuet Joshef s Mario * je Jerperge iskon, * kader sta v Meistu pershla, * sadosti trudna obedva, * Maria je rekla: o Joshef moi, jest profsem te, * preskerbi le sa jerperge, * Nozh se perblishuje! — Obsega 16 kitic, je narodna.

— Bosizhna sa suet vezhir, vifsha koker ta 3 peifsem. — : Gor, gori kai spita? * jest shlishem en glas, * le hifru vstanita, * jest pagrem tazhas, * bom vidu, kaije, seni ludie sdei hodio okuli, * dem spat na dade! — Ta obsega 15 kitic in je tudi narodna.

- Sa suet dan per forni Maishi, na višho od prafšove voiske. — Shiher vefselite se vsi tisti fedei, * kateri shivite v nadlugah fedei, * prou vefseli poshta perneisu sem vam, * guifshnu vas potroshtou bom ta sueti dan. — Ta obsega 16 kitic in je narodna.
- Na Boshizhen vezhir pred pridigo: Enu ie deite Rojenu, * sij Rojenu, * Notrij vtem Meistij Bettlehem, * notri vtem Meisti Bettlehem. — Obsega 10 kitic. Napev od te pesmi zapisal na Igu.
- Peifsem fa Bofshizne prafsnike pred pridigo: Ta dan je vifiga vefseli, * Divizha je Rodiila itd. Ta pesem je tudi prejšnja se nahajati v knjigi »Branja inu Evangeliumi« izdani 1741. in 1777. leta.
- Sa suet vezher: O Kristiani, bodte vefseli, * de ste Douzhakali suet vezher itd. (Obsega 15 kitic.)
- Boshizhna Peifsem sa suet dan; Shiher fe Reifsveselite * vsi imano Donashni dan, * Jesuska i(s)serzam zhastite, * kie tok vifsmilen pruti nam, * kie pustu soje vefseli, * nu se knam na suejt poda, * de je reishu vaif nu mene * skus soja smert od pekla. — Obsega 8 kitic.

(Dalje.)

Koncertna poročila.

I. Koncerti v Ljubljani. — 8. oktobra se je vršil v filharmonični dvorani historični koncert, ki sta ga izvajala prof. Lucien de Flagny in M. William Gwin, tenor pariškega konservatorija. Pokazala sta prošlost Francije v njenih pesmih od XII. stoletja dalje. Pravzaprav je bil ta koncert predavanje prepleteno s pevskimi in klavirskimi vložki. Pesmi so bile deloma od raznih skladateljev, deloma narodne, marsikatero med njimi zelo zanimive. Predavatelj prof. Flagny, ki je pesmim priredil tudi zelo primerno in značilno spremljanje, kakor tudi tenorist g. Gwin sta svojo nalogo rešila v splošno zadovoljnost prisotnega občinstva. — Savez Dobrovoljcev za Slovenijo je priredil v spomin sedme obletnice dobruških bojov in prebitja solunske fronte 13. oktobra v »Unionu« slavnostno akademijo. Sodelovalo je pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«, ga. Dana Golla-Koblerjeva, ga. Lovšetova, g. Betetto, g. Šimenc in godba Dravske divizije. — 22. oktobra je nastopil v samostojnem koncertu naš mladi, nadarjeni pianist g. Ivan Noč, ki je ravnokar dovršil svoje pianistovske študije na Dunaju. Izbral si je precej težek klasičen spored: Beethovno sonato op. 110, Brahmsovo balado in rapsodijo, Chopinovo sonato v h-molu in dve etudi (op. 10, št. 11 in op. 25, št. 3), Lisztovo Gozdno šumenje in balado v h-molu. Nastopil je sigurno, z mladeniško čistostjo in svežostjo in je — dasi z nekoliko bolno roko — odigral vse skladbe z nenavadno spretnostjo in učinkovitostjo. Začetkoma ponekod — pozneje manj — je bilo igranje pač malo burno in rezko, a vobče je bil ton lep, sočen, tudi mehak in gorak, igra prav dobro odtehtana. Od g. Noča smemo pričakovati brezdvomno še krasnih nastopov. — 3. novembra je Ljubljano zopet obiskalo hrvatsko pevsko društvo »Lisinski« in je izvajalo v koncertu v »Unionski« dvorani Palestrinovo Missa Papae Marcelli in štiri madrigale. Pevsko tehnično visoko stoječ zbor je vodil g. Krešimir Baranović, operni kapelnik v Zagrebu. Izvajanje Palestrinove slavnostne maše je bil pri nas kajpada dogodek; odkar jo je pred mnogimi leti izvajal P. Hugolin Sattner na frančiškanskem koru, se ni v Ljubljani slišala več. Vendar pa skladba kot taka in še bolj izvajanje ni zadovoljilo v tisti meri, kot smo pričakovali. Skladba je zložena čisto objektivno, nadzemsko vzvišeno; tistega osebnega občuta, ki nas danes najbolj prime in ogreje, v Palestrinovi maši ni. Pač pa veličastvo svetoresnih harmonij, ali bolje rečeno: umetno se družecih, valecih in do silne moči rastočih melodij; to je, kar v tej skladbi še danes občudujemo. Pri izvajanju maše je najbolj motilo prepogostno in pretirano sekanje besedila, ki nas je zares vznevoljilo. Sicer pa je bila intonacija nad vse čista, nekateri deli maše kot n. pr. sklep Credo in Sanctus vse hvale vredni in posebno učinkoviti. Naravnost

vzorno pa je zbor podal prekrasne Palestrinove madrigale. V tem oziru vsa čast in priznanje gospodu pevovodju! — Klavirski koncert našega prvega pianista g. Antona Trosta z Dunaja dne 5. novembra je zbral v filharmonični dvorani topot izredno malo občinstva. A to je bilo odličnemu umetniku tem srčneje hvaležno za ne- navaden užitek. Uspeh bi bil še večji, da ni bil g. Trost nekoliko neugodno razpoložen. Na sporedu so bili Bachov preludij in fuga v Es-duru za orgle, za klavir prosto pri- rejena od Bussonija, — gigantska skladba; Brahmsova sonata v F-molu, ki je kot skladba zadovoljila in nam ugajala zlasti v zadnjih treh stavkih; nekaj posebnega je bila peta Skrjabinova sonata v enem stavku, povsem izvirna, krepka in v vsakem po- gledu drzno presenetljiva, a silno lepa glasba; in Chopinova balada op. 52, nokturno op. 48, št. 1, in etuda op. 25, št. 12. — 18. novembra se je vršilo v filharmonični dvo- rani prvo muzikalno predavanje: Pesem. Uvodno predavanje je imel g. prof. dr. Pavel Kozina. Pesmi: tuje in domače pa sta izborna pela naša odlična pevca: ga. Lovšetova in g. Betetto. Na klavirju ju je spremljal g. kons. prof. Jeraj, ki obenem vodi muzikalna, šolski mladini namenjena predavanja. Dvorana je bila polna. — 19. novembra je bil prvi simfonični koncert godbe dravske divizije pod vodstvom g. kapelnika dr. Jos. Čerina. Na sporedu so bile sledeče skladbe: Biničkega overtura »Iz moje domovine«, Schumannova II. simfonija v C-duru, Dobro- ničeva suita iz muzike za Gunduličevo Dubravko in Griegova overtura »V jeseni«. Koncert je bil podan dovršeno in vzorno. Skladbe so ugajale, predvsem seveda ne- beško lepa Schumannova simfonija, za katero se je g. kapelnik tudi vidno izredno po- trudil, da smo jo vživali v vsej lepoti. Biničkega overtura je preprosto, melodiozno, deloma na klasike spominjajoče delo; nova pota pa hodi Dobronič: in to v melodiji, harmoniji, ritmu, instrumentaciji. V suiti porablja tudi klavir, ki se izvrstno prilaga drugim instrumentom. V celoti je te glasbe sama preprostost, toda pestro kontra- punktična. Dostikrat zazveni kot odkritje novega sveta, semtertje se sliši kot kari- katura. Motivi so hrvaški. Delo bi bilo vredno podrobnega študija, če bi bilo na razpolago. Umerjeno svečana in prijetno nasičeno zveni Griegova overtura, ki je bila veličasten zaključek vseskozi uspelega koncerta.

II. Koncerti drugod. V Celju se je vršil 7. oktobra koncert celjskega pevskega okrožja. Nastopilo je z lepim uspehom 6 zborov. — 18. novembra je bil ravnotam cerkven koncert. Več o njem prinaša dopis iz Celja. S. P.

Dopisi.

Celje. Glasbena Matica v Celju je priredila dne 18. novembra ob 5. uri popoldne cerkven koncert v cerkvi čč. oo. kapucinov v Celju s sodelovanjem gospe Dore Wagner (sopran), g. Stanka Premrla, stolnega kapelnika iz Ljubljane (orgle), g. Karla Sancina, ravnatelja »Glasbene Matice« (gosli), in »Celjskega komor- nega kvarteta« (gg. Sancin, Sajovic, Osterc, Wagner). Spored je bil sledeč: 1. Bach: Grave — orgle, 2. Bocherini: Larghetto — kvartet, 3. a) Bossi: Ave Maria, b) Guil- mant: Meditacija — orgle, 4. Mozart: Ave verum (za sopran, gosli in orgle), 5. Rein- berger: a) Vizija, b) Agitato — orgle, 6. Dittersdorf: Andante religioso — kvartet, 7. Bach: Dorska tokata in fuga za orgle. — Pred 5. uro je občinstvo napolnilo prijazno in lepo cerkev sv. Cecilije: Cerkev je bila polna tako, da jih je moralo veliko oditi, ker ni bilo več prostora. Koncert je prav dobro izpadel. G. Premrl je v resnici virtuoz in izboren registrator ter zna vse spremene pošteno izkoristiti. Njegovo igranje je blago- dejno vplivalo na srca poslušalcev. Posebno je ugajala Dorska tokata in fuga, ki se je mogočno razlegala po cerkvi. Ga. Dora Wagner nam je zapela Mozartov Ave verum s spremljevanjem gosli in orgel. Njen glas je izšolan, zelo prijetno doneč, močan in fin, leizgovarjava nas je nekoliko motila. Tudi celjski komorni kvartet nas je iznenadil z dvema točkama, ki ju je mojstrsko izvajal. Posebno priznanje zasluži »Glasb. Matica« v Celju, oziroma njen ravnatelj g. K. Sancin, da nam je preskrbel ta dan tako sladek

glasben užitek. Sploh moramo reči, da kdor je bil ta dan pri cerkvenem koncertu, mu gotovo ni žal, edino bi si želeli, da bi spet kmalu kaj takega slišali. Alojzij Mihelčič.

Cerklje ob Krki. — G. urednik! Da ne bo izročeno pozabljenosti in da ne bo kdo zapostavljen, pošiljam sledeče kratko poročilo.

Dne 22. julija t. l. je nastopila »Ljubljana« v Cerkljah ob Krki (na dan blagoslovitve novega Katoliškega doma). Pela je pri sveti maši, med blagoslovom doma in popoldne na koncertu v dvorani. Tu so nastopili tudi pevski zbori iz Bučke, s Čateža, z Rake in Cerkelj. Obisk velik, zadovoljstvo občinstva še večje. Take prireditve Cerklje še niso videle. Je gotovo pametno in kulturno delo, če pride semtertje boljši zbor iz mesta na kmete. »Ljubljani« smo za njen obisk hvaležni.

Matej Tomazin, kaplan.

Cleveland Ohio, v Združenih državah Severne Amerike. L. 1905 sem poročal v »Cerkveni Glasbenik« o svojem delovanju v dekanjski cerkvi sv. Štefana v Ribnici; koncem dopisa sem obljubil, da se še oglasim in poročam kaj o petju in cerkveni glasbi sploh iz svoje nove službe.

L. 1905, 1. oktobra, sem prevzel službo organista in pevovodja v župni cerkvi sv. Vida, Cleveland Ohio. — Tedanji pevski zbor je ob mojem nastopu popolnoma zastavkal; kljub temu, da sem se ž njimi pogajal, so bili stavkarji vztrajni. Zato sem začel z mladino, ki je še šolo pohajala; začetek ni bil lahak, vendar smo polagoma postajali vedno krepkejši in vedno več prirastka je bilo v zbor. Ker je ljudstvo čulo otroke lepo eno- in dvoglasno prepevati, so se začeli tudi odrasli oglašati za zborovo cerkveno petje. Čez nekaj mesecev sem imel že precej dober mešani zbor. Pelo se je pri tihih sv. mašah v slovenskem jeziku, pri petih pa v latinskem z vsemi predpisanimi spevi, koralno in figuralno. Pri blagoslovih tudi vedno latinsko, po rimskem obredu.

V teku enega leta sem imel šolski t. j. otroški zbor, mešani in moški zbor. Moški zbor je nastopal navadno zjutraj ob 8. uri, mešani pa ob 10. uri, šolarji popoldan in med tednom.

Pevski zbor je naraščal in zopet razpadal, to pa vsled razmer, ponajveč delavskih, ker so se delavci in delavke vedno selili za boljšim zaslužkom.

Župnijske razmere so bile tudi oni čas precej drugačne kakor danes, to pa pustim zgodovinpiscu. Ljudje so prve čase valovali iz kraja v kraj; nič stalnosti ni bilo. Polagoma pa so pričeli za stalno se naseljevati, kupovali so si svoje domove, župnija je postajala vedno večja. V šolo je pohajalo vedno več mladine, pri pevskem zboru je bilo od meseca do meseca ojačenje.

Da bi zbor postal bolj stalen, je bilo potrebno poskrbeti za nekako zvezo med pevskim zborom. V ta namen smo prirejali koncerte in dramatične igre; a to je bil samo trud in delo za župnijo in šolo, pevcem ni nič ostalo.

L. 1912 pa smo ustanovili Slovensko Katoliško pevsko društvo »Lira« s sedežem v župniji sv. Vida. Društvo mora skrbeti za lepo in pravilno cerkveno petje, ob prostem času sme pa tudi prirejati koncerte, igre in zabavne večere. Čisti prebitek ostane v pevski blagajni za nagrado pevskega zboru in za nabavo potrebnega blaga, muzikalij itd. Da bi društvo tudi v gmotnem oziru bolj gotovo uspevalo, smo pridali k delujočemu članstvu še ustanovno in podporno članstvo.

V župniji je bilo splošno navdušenje za to novo in potrebno društvo, takoj se je več veljavnih in premožnih mož vpisalo kot ustanovniki ter mnogo v podporne člane. Med pevskim zborom je zavladało novo navdušenje in neka nerazdružna medsebojna bratska vez, pri vajah in vsih nastopih so bili vedno v polnem številu in veliko dobrih novih moči je pristopilo.

V splošnem množenju društva in župnije ter vedno številnejše šolske mladine so se vpeljale za navadne nedelje in zapovedane praznike štiri sv. maše in kasneje še ena. Pri dveh sv. mašah so peli šolarji, t. j. ob 7. in ob 10. uri, ob 8. uri je pel moški zbor, ob 11. uri mešani in deloma moški latinsko. Popoldan pri blagoslovu otroci, zvečer pa odrasli pevci.

V postnem času Križev pot, po trikrat na teden, menjavaje s šolarji in odraslimi. V majniku vsak večer šmarnična pobožnost, tako tudi v juniju v čast presv. Srcu Jezusovemu, in ravno tako v oktobru pobožnost sv. rožnega venca. V dnevih med tednom z blagoslovom po rimskem obredu, v nedeljah in praznikih pa še z petimi litanijami. Pevski društveni zbor se je menjaval s šolarji, ker bi bilo sicer za zbor sam — za delavce in delavke — vsak večer preveč.

Petje sem poučeval: društveni zbor v torek in četrtek večer mešani in v soboto moški zbor. Šolarje pa kar v šoli, t. j. 4., 5., 6., 7. in 8. razred med časom šolskega pouka po tri razrede na dan. Učil sem potrebno teorijo, razne šolske slovenske in angleške pesmi ter cerkvene za potrebe celega leta. Tudi latinsko za pete sv. maše med tednom pri pogrebih in drugih prilikah so se morali šolarji v višjih treh razredih učiti, bilo je lahko, ker so note dobro poznali. Med šolskim letom so otroci peli vsaj vsak drugi dan pri sv. maši, pelo jih je navadno 500 do 800, to je bilo krasno ljudsko petje! Druge dneve so molili.

Kaj smo splošno peli? Pri petih sv. mašah in blagoslovih vedno latinsko, po predpisih in določilih sv. Cerkve z vsemi za isti dan določenimi spevi.

O večjih praznikih (Božič, Vel. noč, Vidovo itd.) je pel tudi zbor koralni introit in komunijo, ostale dele pa čveteroglasno z spremljevanjem orkestra, katerega stroške je krilo vedno društvo »Lira«. Katere latinske maše in druge motete smo peli, bi bilo preobširno omenjati. Latinskih čveteroglasnih maš od raznih domačih in tujih skladateljev smo peli po številu nad 50, v adventnem in postnem času pa koralne enoglasno z orglami. Slovenskih spevov za med sv. mašo in druge pobožnosti cerkvenega leta smo peli ogromno število in to od slovenskih glasbenikov raznih izdaj.

Koliko sem pisal in prepisoval za zbor in šolarje bodisi lastnoročno ali na stroju! Prepisal sem pevsko partituro ali posamezni glas enkrat, potem pa s strojem; ako je šlo po sreči, jih je bilo lahko 500 odtisov. Stroške sem poravnaval največ sam, nekoliko tudi društvo. Cerkev in šola nič.

Da si delo vsaj za šolsko, cerkveno in deloma tudi zborovo petje olajšam, sem izdal po svojem okusu prav primerno in v prvi vrsti za slovensko ameriško ljudsko petje v cerkvi in doma knjigo z naslovom: »Slava Bogu«, cerkvena pesmarica. Šolarji so prav pridno segli po njej, a to le v domači župniji; drugod širom Združenih držav ameriških, koder so naseljeni Slovenci s svojimi cerkvami in šolami, so pesmarico malo naročali ali celo nič.

Za koncerte in zabavne prireditve so nam služile vse večje in manjše izdaje slovenskih glasbenih del. Koliko javnih nastopov je imelo vsako leto društvo »Lira« z našo krasno slovensko koncertno in narodno pesmijo, ne bom našteval. Dostikrat smo bili vabljeni od druge narodnosti in mestne oblasti, da jim priredimo koncert. Odzvali smo se radi. Lansko leto smo imeli koncert ob priliki 10letnice društvenega obstanda v veliki dvorani Kolumbovih Vitezev, Ircev in Angležev, pela se je veličastna P. Hug. Sattnerjeva kantata »V pepelnični noči« s klavirjem in orkestrom; poleg te smo peli še več lepih drugih slovenskih skladb. Zbor je bil združen s pevskim zborom »Slovenija«, Newburg. Skupni zbor je štel precej nad sto pevcev in pevk. V zadnji zimi je imelo društvo par »brezžičnih« koncertov, ki so se prav dobro obnesli. Američani in drugi so jih poslušali na več tisoč milj oddaljeni v svoji udobni topli sobi. Da je društvo pelo po potrebi tudi v ameriško-angleškem jeziku, je umevno.

Kakšno je pa petje na splošno v Ameriki? V svoje veselje moram povedati, da se Slovenci štejejo med prve, daleč po Združenih državah. V vsaki župniji in v večjih naselbinah naši rojaki gojijo cerkveno in narodno pesem z lepimi uspehi. Slovenci s svojimi župnijami in župnijskimi šolami smo v Ameriki povečini še mladi. Irci, Angleži, Francozi, Čehi, Poljaki, Nemci, vsi so stari naseljenci, ki imajo svoje krasne veličastne cerkve in šole, z velikimi in krasnimi orglami. Najbolj se odlikujejo Nemci z orgljanjem in res krasnim večglasnim petjem, po večini v moškem zboru. V mnogih mestih imajo tudi stara Cecilijina društva po dr. Fr. X. Wittovem vzorcu.

Čehi, Poljaki imajo tudi tuintam večje zборе, a povečini pojejo eno- in dvoglasno. Irci in Angleži pa v največjih slavnostih večglasno, sicer pa prav pusto, šibko enoglasno petje. Izjema je seveda šolsko petje, kjer se poje enoglasno v večjem številu.

Kako se držijo na splošno določb glede pravilnega besedila pri petih sv. mašah? V omenjenih župnijah, kjer imajo Cecilijina društva, ki obstajajo že dolgo vrsto let ter so premožne župnije, imajo dobro plačanega organista in še posebnega pevovodja, plačajo tudi pevcem in pevkam ter pojejo pravilno po vseh določbah sv. Cerkve.

Po veliki večini je pa splošna »mizerija«, tudi ne samo v Clevelandu temveč po vsej Ameriki. Naj povem samo en slučaj: Šel sem v cerkev, ko se je opravljala zadušnica po umrlem ondotnem duhovnem pastirju. Requiem, Graduale, Traktus in nekaj delov sekvence se je pelo v nekakem koralu. Za darovanje pa: »Ave Maria!«, ako se ne motim od Gounoda. Pele sta dve gospodični ali gospe, ena od teh je hkrati orglala. Bil sem zelo iznenaden in malo zbran pri svetem opravilu. Takih zmed in »solov« se poje mnogo po raznih cerkvah in ob vsaki priliki. Tudi meni se je ponujal neki »operni pevec« (Slovenec), da bi pri pogrebni sv. maši pel samospev »Ave Maria«. Ponudbo sem odklonil ter mu rekel, da naj kar lepo potihoma moli, da se bo pelo le to, kar je v misalu za Requiem predpisano.

Po večini imajo mesto organista organistinje, ker je bolj po cení. Celó v škofijski katedrali sv. Janeza Ev. v Clevelandu gospodična opravlja službo organista, kljub temu, da je sedanji škof dal razglas, naj ženske na cerkvenih korih nehajo peti ter naj na njih mesto stopijo samo moški in dečki.

Splošno pravilo glede pravilnega lepega petja in orglanja je tudi v Ameriki z prav mallmi izjemami: »Mala plača, malo muzike!« Pomagaj Bog in sv. Cecilija do boljšega v splošnem tu in v rojstni domovini!

Pozdrav širnim zborom velike Amerike! Na svidenje v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev!

Matej L. Holmar.

Dunaj, župna cerkev sv. Jakoba ap. 21. okraj. — Svoječasno sem obljubil, da poročam v »C. Gl.« kaj z Dunaja. Ker vem, da list nima preobilo prostora in ima dovolj dopisov, hočem le ob kratkem poročati. Ljudsko petje: Ljudstvo poje enoglasno in sicer dve nemške maše: »Hier liegt vor deiner Majestät« in »Wohin soll ich mich wenden«. Pojo po celi cerkvi moški in ženske. Sliši se mnogo krasnih sopranskih glasov, pri moških več trdih. Za celo škofijo je vpeljana knjiga: »Gebet- in Gesangbuch für kath. Schuljugend für die Erzdiözese Wien«. V tej zbirki je 91 napevov z odgovori pri slovesni maši in »Deo gratias«. Zbirka obsega dve ljudski in eno šolsko mašno pesem k blagoslovu, 1 »Tantum ergo«. Dalje pesmi za razne čase cerkvenega leta počenši z adventom. Sicer je pa ta cerkvena pesmarica, jako pomanjkljivo urejena. Prvič ima samo eno kitico besedila pod notami v molitveniku, druge pa posebej tiskane. Partitura za organista ima nad notami samo en tekst, dalje nič več. Ljudstvo poje precejšnje število Marijinih pesmi. Petih litanij ljudstvo ne poje. Te poje samo zbor na koro z instrumenti ali brez. Ako se primerja dunajska pesmarica s pesmarico Cecilijo ljubljanske škofije, je slednja za 90% bolje urejena in se ji mora priznati vsa čast, kakor tudi nje ureditelju g. Antonu Foersterju.

Cerkveni zbor šentjakobske župne cerkve ima 15 sopranov, 10 altov, 3 tenorje, 5 basov; pa na kor pridejo v resnici vsi le malo kedar. Ta zbor poje samo ob 10. uri in kadar so pete litanije, ki se poje v latinskem jeziku samo na koro. Vse druge službe božje poje ljudstvo enoglasno po cerkvi. Pri slovesnih levitiranih mašah se poje latinske maše raznih nemških skladateljev, pa tudi kak češki skladatelj pride vmes, n. pr. Horak. Pojo se tudi skrajšane latinske maše od R. Führerja in drugih. Za ofertorij se poje največkrat kak »Ave Maria«. »Graduale« ni nobenega. O kora'u ni duha ne sluha.

Instrumentalna godba prevladuje zbor in petje preveč pokrije. Pri instrumentalni glasbi pridejo sodelovat najboljše moči, prigodi se, da so vmes po trlje ali celo štirje kapelniki; seveda vsi le proti dobri plači. Tu deluje moja malenkost kot dirigent zbora in orkestra in tudi kot nadomestni organist sem že od 31. maja 1922 do danes in sem

igral v tem času čez tristokrat. Orgle so stare čez 70 let, imajo 12 pevajočih spremenov. Principal je vojna snedla, po novem letu homo dobil novega in tudi nekaj drugih reči dali popraviti in orgle uglasti. Spodnje tipke so črne, zgornje bele, kar jako moti igralca, dokler se oko ne navadi.

Tako sem Vam, g. urednik, malo povedal z Dunaja. Če Vam drago in ljubo, Vam drugo leto zopet kaj povem.*) Bern. Pirnat, organist v pokoju.

Iz Gorice. (Koncerti.) Pevski zbor učiteljske zveze je priredil pod vodstvom svojega izbornega zborovodje g. Srečka Kumarja v Gorici velik koncert, pri katerem je sedelovala tudi operna pevka g. Pavla Lovšetova iz Ljubljane. Koncert je uspel sijajno v vsakem oziru. Na vsoporedu so bile skladbe novejših modernih slovenskih skladateljev: Lajovčeve, E. Adamičeve, Ravnikove, Grbečeve itd. Ob tej priliki smo slišali tudi prav dober instrumentalni trio. »Pevsko in glasbeno društvo« v Gorici je priredilo pod vodstvom g. Emila Komela koncert, čigar vrhunec je bil. P. H. Sattnerjeva kantata »V pepelnici noči« s spremljevanjem orkestra. Koncert je bil dobro obiskan in je zelo ugajal; zlasti P. H. Sattnerjeva kantata je napravila na vse poslušalce globok vtis.

Koncertna turneja pevskega zbora učiteljske zveze je dosegla velik moralni uspeh. Pod vodstvom g. Srečka Kumarja je učiteljski zbor nastopil dvakrat v Benetkah in enkrat v Bologni. Glasbeni kritiki in ljubitelji glasbene umetnosti so bili vsi navdušeni ob lepoti naše pesmi in ob dovršenem prednašanju učiteljskega pevskega zbora. Laskove ocene teh koncertov so prinesli odlični italijanski dnevnikarji n. pr. »L' avvenire di Italia«, »Il Resto del Carlino« etc. Žalibog pa se je italijanska publika premalo zanimala za te prireditve in tako se je morala turneja vsled gmotnih neuspehov prekiniti. Turneje sta se udeležila tudi g. Pavla Lovšetova iz Ljubljane in naš goriški rojak Josip Rljavec, operni pevec iz Beograda.

Vinko Vodopivec.

Kandija. — V kapelici Usmiljenih bratov igra pri božji službi na harmoniju brat Martin, pojo pa tri gospodične: 1 sopran, 2 alt, bas poje organist sam, tenor pa včasih kak moški. Največ pojo skladbe: Sattnerjeve, pa tudi Ang. Hribarjeve in drugih skladateljev. Sopranistinja je odlična pevka, ki bi s svojim zvonkim sopranom delala čast vsaki operi. Brat Martin preludira po tiskanih preludijih. Ob velikih praznikih zahaja sem iz Ljubljane g. Bučar, ki je izboren pevec in igralec na harmoniju. Podpisani je mesec dni nadomeščal obolelega brata Martina, zdaj pa spremlja petje na harmoniju gimnazijalec Fischinger.

Janko Leban.

Mekinje. Svetovna vojna je tudi našemu cerkvenemu petju zasekala globoko rano: Skoro ves čas vojne ni bilo rednega organista, ki bi bil vodil pevske vaje in skrbel za naraščaj. Pa tudi po vojni ni bilo misliti na moško moč, ker so dohodki premeenkostni. Tako je z oktobrom l. 1919 poučevanje cerkvenega petja in orglanje prevzela Terezija Čadež. Treba je bilo predvsem preskrbeti novih pevskih moči in jih izobraziti, kar pa je uprav tukaj težko delo, ker je pri nas splošno opažati malo glasbene nadarjenosti. Vendar je šlo po dolgem naporu in tako je sedaj pevski zbor glede ženskih moči ves prenovljen, glede moških moči pa po večini ter šteje 7 sopranov, 4 alte, 4 tenorje in 3 base. Žal, da nam je lansko leto neizprosna smrt ugrabila najbolj vnetega in požrtvovalnega pevca Jožefa Hočevarja. Časten mu spomin! Izvzemši tri poletne mesece ima pevski zbor redno tedensko najmanj eno skušnjo. Seveda je pri teh močeh treba segati le po lažjih skladbah, ker bi vzelo preveč časa, če bi hoteli proizvajati težje moderne skladbe. — Notni material je kazal ob koncu vojne žalostno praznino, deloma vsled po vojni razrahljanega pojmovanja sedme božje zapovedi; tudi zapisnika inventarja ni bilo nobenega, ki bi pač povsod moral biti. Ko sem nastopil sredi leta 1919 službo kot tukajšnji župnik, sem kmalu nakupil muzikalije, kar jih je bilo še mogoče dobiti; tako se je posrečilo inventar precej spopolniti in ga še vedno spopolnujem, kadarkoli izide kaj primerne za naš zbor v prepričanju, da je denar

*) Hvala za poročilo. Se priporočam še za drugikrat. Urednik.

za to izdan pač dobro naložen. Posebno hvaležnost smo še dolžni našemu rojaku, bivšemu organistu v Clevelandu, g. Mateju Holmarju, ki je naši cerkvi podaril 24 vezanih izvodov svoje, v Ameriki izdane, 377 strani broječe pesmarice »Slava Bogu«, katero naš zbor že pridno porablja. Bog mu povrni stotero!
V. Čadež.

Novo mesto. Tu smo imeli visok obisk, ki zasluži, da se, četudi nekoliko pozno — registrira v našem glasilu. Pred meseci je namreč Prezvzišeni lavantinski gospod knez in škof dr. Andrej Karlin v družbi dveh odličnih gospodov obiskal novomeškega g. prošta dr. Elberta. Ni si pa mogel kaj, da ne bi pri tej priliki posetil tudi našega velezaslužnega in neumorno delavnega skladatelja, gospoda Antona Foersterja. Gospod starosta naših skladateljev se je v onem času ukvarjal ravno z dokončavanjem svoje najnovejše petdejanske opere »Dom in rod«. Z veseljem je razkazoval Prezvzišenemu posamezna dejanja svoje nove opere. Prezvzišeni pa — sam več glasbenik — je z velikim zanimanjem listal po partituri hvaleč vztrajno, »češko« pridnost g. skladatelja, ki jej ni lahko najti para. Pri tej priliki je Prezvzišeni večkrat poudarjal, kako srečna so bila ona leta, ko je v družbi g. Foersterja in drugih vrlih sotrudnikov še sam deloval na cerkvenoglasbenem polju, bodisi kot predsednik »Cecilijinega društva«, bodisi kot urednik »Cerkvenega glasbenika«. Z g. Foersterjem sta skupno jako spretno urejevala »Cerkveni glasbenik« dobra štiri leta, namreč od septembra 1904 pa do konca 1908, ko je g. Foerster odstopil svoje mesto sedanjemu uredniku g. Premrlu. Po odstopu g. Foersterja je Prezvzišeni v družbi g. Premrla še dve leti urejeval naš list, dokler ni bil januarja 1911 imenovan za tržaško-koperskega škofa. Ona leta sodelovanja pri »Cerkvenem glasbeniku« so se Prezvzišenemu zelo omilila in se jih vsekdar z veseljem spominja. Tudi pri omenjenem obisku je Prezvzišeni iznova pokazal, kako zelo mu je še vedno pri srcu cerkvena glasba. Gospodu Foersterju pa je bil oni obisk nedvomno v čast in vzpodbudo ter mu gotovo ostane v trajnem spominu.
F—č.

Zagreb. Gospod urednik! Po enoletnem bivanju v naši beli Ljubljani so me poslali proti jugu med brate Hrvate. Z veseljem sem se preselil v Zagreb, ker človek rad mnogo sveta vidi. Zagreb, to ni več Ljubljana. Človek misli, da je v kakem velikomestnem kraju. Vrvenje po ulicah je tako, kot je bilo svoj čas na Dunaju. Človek se komaj prerije po nekaterih ulicah; tako je prenapolnjeno.

V Zagrebu imamo v oskrbi nadbiskupski konvikt, ki bo leta 1927 obhajal 100 letnico svojega obstoja. Poslopje ni ravno veliko, vendar imamo čez 100 gojencev-gimnazijcev, ki obiskujejo gornjo mestno gimnazijo. Zastopani so vsi razredi od 1 do 8. V zavodu imamo svojo kapelico sv. Martina, ki je prav lepa, samo malo pretemna. Žal, da imamo na koru samo mal harmonij. V začetku smo peli enoglasno, sedaj smo začeli večglasno. Zanimanje in veselje do petja in glasbe sploh je med dečki veliko in prav radi pojo, a se tudi kmalu naveličajo; je pač značaj naroda tak. Hipno navdušenje zavлада med njimi, pa se že skoro poleže. Pevcev v mešanem zboru imam okrog 40, moškega zbora pa 20 pevcev. Večji dijaki se hitro in radi uče, z manjšimi je več dela. Vaje imam z malimi vsak dan po pol ure za vsak glas posebej in dvakrat na teden skupno vajo. Pojemo deloma hrvaške, deloma slovenske pesmi s hrvaškim besedilom. Izmed svetnih pesmi zapojemo tudi slovenske pesmi po slovensko, ki jih posebno radi pojo. Mnogo se jih uči klavir in gosli.

Za zunanje takozvane »omladince« imamo godbo, s katero smo začeli pred enim mesecem. V začetku gre seveda počasi, a vztrajnost in volja premaga vse težave in ovire. Tudi s petjem bomo začeli pri njih. Od prej imajo »omladinci« dober tamburaški zbor.

Kakih drugih posebnosti Vam gospod urednik, ne morem še poročati, ker sem tu komaj poldrug mesec. Z jezikom nisem imel nobenih težav, posebno ker Zagrebčani tako in tako govore pol slovenski.

Po drugih cerkvah še nisem bil razen v stolnici, kjer pojo samo kakš trije ali štirje gospodje. Žal, da je v tako krasni cerkvi s tako velikimi orglami, ob mojsterskem sviranju g. prof. Dugana vedno samo koralno petje.

V gimnaziji, kjer sem enkrat maševal mesto kateheta, imajo precej dober zbor, le soprani so prešibki. Drugič Vam poročam kaj več. Iskreno pozdravljam udani

Vinko Lovšin.

Žiri. — G. urednik! Ker je moje poročilo kratko in ker ni bilo iz našega obmejnega žirovskega kraja že dalje časa v »Glasbeniku« nobenega glasu, prosim, da mi dovolite skromen prostorček.

Dne 30. septembra je zbor priredil v Društvenem domu Pevski večer s sledečim sporedom: Dr. Kimovec: Što bi znao, Premrl: V Korotan, E. Adamič: Pri zibeli, sopransolo s klavirjem, katero točko je prav dovršeno zapela gdč. Ložarjeva, dr. Schwab: Zlata kanglica, za zbor, klavir in harmonij, dr. G. Krek: Kakor bela golobica, E. Adamič: Ne maram za te, Gerbič: Rožmarin, triglasni ženski zbor in klavir, V. Vodopivec: Ves dan je pri oknu, Premrl: Raj, V. Adamič: Oprezno dekle, in dr. Schwab: Dobro jutro, pevski valček za zbor in klavir. Udeležba je bila zadovoljiva in je prireditev v gmotnem in moralnem oziru prav dobro uspela.

Dne 21. oktobra je napravil zbor izlet v Poljane nad Škofjo Loko ter tudi tamkaj nastopil z istim sporedom. Obenem so tamošnji Orli priredili telovadno akademijo, tako, da je bila prireditev skupna. Vsa čast vrlim tečovadcem in telovadkinjam! Udeležba je bila jako zadovoljiva. G. župniku Tavčarju in g. kaplanu Gogalu se na tem mestu srčno zahvaljujem za prijazen sprejem, trud in požrtvovalnost. S krepkim pevskim pozdravom!

Jobst.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Fran Ferjančič: Cerkevno-glasbena liturgika. Ljubljana 1923, založilo Cecilijino društvo, tiskala Zvezna tiskarna, cena 15 Din.

S to knjigo je napolnjena vrzel v cerkveno glasbeni literaturi, kajti v slovenskem jeziku take knjige še ni bilo in menim, da bi nas marsikateri narod lahko zanj zavidal. Pravzaprav je to ponatis člankov, ki jih je prinašal »Cerkveni Glasbenik« iz peresa kanonika Ferjančiča prejšnjo vrsto let. Je pa ta knjiga namenjena v prvi vrsti učencem orglarske šole kot učna knjiga, prekoristna pa bo tudi duhovnikom, kot rektorjem cerkve in bogoslužja in vsem, ki imajo na koru posej.

Vsebina knjige je razdeljena v tri glavne dele: 1. Cerkevna glasba sploh, 2. Cerkevna glasba pri poedinih opravilih, 3. V raznih časih cerkvenega leta.

Prvi del obravnava imenitno okrožnico (Motuproprio) papeža Pija X., in na tej podlagi govori o koralu, o klasični polifoniji, o moderni glasbi, o liturgičnem jeziku, o pevcih, orglah, o koralnih knjigah.

Drugi del razlaga vse dele slovesne sv. maše, duhovne dnevnice, blagoslov, Te Deum, Asperges itd.

Tretji del obravnava vse tri dobe cerkv. leta in praznike, ki so vmes vpleteni.

Liturgika se pa tudi sklicuje na okrožnico, ki jo je ljubljanski škof izdal za svojo škofijo leta 1914. Vsa stvar je tedaj oprta na avtoritativne predpise, ki še veljajo in katerih se mora držati vsak pevovodja. Liturgika je torej v vsakem pogledu korektno delo, na katero se more vsak organist sklicevati in opirati.

Čudim se marljivosti g. pisatelja, ki z izredno jasnostjo obravnava vse točke, vpleta na mnogih mestih zgodovinske podatke, podaja slovensko besedilo pomenljivih mašnih spevov, se vzdržuje vsake polemike, je objektivnost sama. Jako lepo je na 15. strani poglavje o pevcih, katere bodri in vabi k sodelovanju na cerkvenem koru.

Med liturgičnimi knjigami obravnava g. pisatelj v prvi vrsti »missale« ali mašno knjigo in sicer tako jasno in temeljito, da mora vsak organist dobiti popolen vpogled v ustroj te knjige. Ker je sv. maša središče naše liturgije, zategadelj opisuje pisatelj slovesno sv. mašo na tako minuciozen način, da bo ta opis dobro došel tudi duhovnikom, zlasti novomašnikom, ker v njem najdejo zbrane vse predpise za slovesno službo božjo, ki zadevajo glasbeno in liturgično stran. Tudi druga poglavja so pisana z isto natančnostjo in korektnostjo.

Želim, da bi si vsaka župna cerkev nabavila to knjigo; rectores ecclesiae in pevodje naj se ravnajo po nji. Cecilijino društvo pa ima veliko zaslugo, da nam je pomoglo do te knjige, ki bo gotovo rodila dober sad. P. Hugolin Sattner.

Dr. Frančišek Kimovec: Pevčeva pesmarica, II. letnik. V Ljubljani 1922. Izdala in založila Pevska zveza. Naroča se pri Pevski zvezi v Ljubljani. Cena 12 Din in pol. — Ta pesmarica prinaša na 48 straneh 37 skladb: 18 izvornih umetnih in 19 harmoniziranih narodnih pesmi. Umetne zборе so zložili sledeči skladatelji: Brnobič (1), Foerster (1), Gašparič (1), Hladnik (1), Hochreiter (1), Kimovec (1), Klemenčič (1), Pogačnik (2), Premrl (2), Sattner (1), Savin (1), Schwab (2), Vilhar (2) in Vodopivec (1). Narodne so harmonizirali: Emil Adamič (8), Kimovec (4), Kramar (2), Prelovec (1), Premrl (4). Največ skladb (25) je za mešani zbor, 11 za moški, ena za ženski zbor. Skladbe so glede izvedljivosti povečini lahke oz. srednje težke; izredno težka ni nobena. Lepega, hvaležnega gradiva za naše, zlasti podeželske pevske zборе je v tej Pevčevi pesmarici dosti. Pesmarico toplo priporočamo. — Na razpolago je tudi še **Pevčeva pesmarica I. letnik**, ki vsebuje 36 pevskih skladb in ki jo tudi ponovno priporočamo. Premrl.

Fran Bernik: Slavospev svetega večera: »Quem vidistis, pastores?« za 4 glasni mešani zbor ali moški zbor. Priloga knjigi »Zgodovina fare Domžale«. Samozaložba. Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani, 1923. Prijazna in lahka skladba jasnih diatoničnih harmonij z mnogimi spretno vpletenimi imitacijami. G. avtor jo je zložil, kot poroča v svoji knjigi na str. 415, še kot bogoslovec. Marsikateremu našemu pevodju bo za bližnji božični praznik dobrodošla. Premrl.

Vinko Vodopivec: Mešani in moški zbori. Zložil — —. V Gorici 1923. Samozaložba. Natisnil litogr. zavod »Passero« v Vidmu (Udine). Cena 4 lire. Dobiva se v prodajalni Kat. tisk. društva v Gorici. Vodopivec je in hoče biti poljuden skladatelj. On prav nič ne izprašuje, kaj poreče visoka glasba o njegovih glasbenih domislekih, kaj o njih obliki, njemu zadostuje, da ustreže zborom, ki žele preprostih, lahkih, v običajnem smislu melodioznih zborovskih skladb, da si na prvi mah osvoje uho pevčevu in s prvim taktom vzbude občut ugodja v duši poslušavčevi; ti se pač bore malo menijo za to, ali pesem v glasbenem oziru kaj novega pove, pač pa prav odločno za to, da to, kar pove, lepo, mično pove, prav po njih srcu pove. To pa Vodopivec zna in ima zato med pevci vedno prijateljev. S tega vidika pričujočo zbirko pozdravljamo, ker vemo, kako je pesem zlasti v razmerah, v kakršnih so primorski Slovenci, odločivnega pomena za ohranitev slovenske kulture. Česar z besedo ni nikjer več moči izraziti, to pesem zlobno prežečemu ušesu neopaženo prikriva, da čuje, pa ne sliši; potrtemu srcu pa razodeva s solčno jasnostjo, da razume in se raduje in v upanju vztraja.

Še na nekaj tiskovnih pogreškov naj opozorim: v 2. taktu zadnje vrste na str. 1. imej tenor na zlogu **kre** noto f (ali b). Na 2. str. zamenita alt in tenor v zadnjem taktu 4. vrste na zlogu **než** svoji noti, da bo tenor pel **e**, alt pa **a**. Na str. 5. poj bas v 4. vrsti na zlogu **du** noto **a**. Na str. 7. poj alt v zadnji vrsti na zlogu **jih** **g** namesto **fis**. Še to smo opazili, da se pričujoče pesmi po harmonični plati gibljejo v znamenju zmanjšanega septimnega akorda. Kimovec.

H. Druzovič: Pesmarica II. del (Srednja stopnja) je izšla v tretji popravljani in pomnoženi izdaji v zalogi šolskih knjig in učil v Ljubljani, Gradišče 4. Cena mehko vezani 10 Din, poltrdo vezani 12 Din. (V 7. in 8. števil. »Cerkvenega Glasbenika« smo pomotoma poročali, da je izšla Lira v novi izdaji, kar s tem popravljamo.)

Priporočamo tudi še sledeče knjižice:

Fran Ferjančič: Tradicionalna psalmodija.

Fran Gerblč: Metodika pevskega pouka. Knjižici se dobivati v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani. Prva stane 6 Din, druga 12 Din.

Razne vesti.

Iz odbora Cecilijinega društva v Ljubljani. Odbor je imel redno sejo 12. nov. Navzoči: predsednik P. H. Sattner in odborniki: Dostal, Kimovec, Lavrič, Mantuani, Premrl, Steska. Ravnatelj orglarske šole Premrl poda kratko poročilo o šoli. Rešijo se prošnje učencev za oproščenje ozir. znižanje šolnine, ki znaša letos 40 Din mesečno. Vršni se razgovor o prestavitvi ventilatorja na drug primeren prostor, da bo tako vstreženo poleg prostorov orglarske šole nastanjeni bogoslovni fakulteti, pa tudi orglarski šoli ne v škodo. Poskusilo se bo dobiti denarja za nakup še enega šolskega klavirja in za vaje potrebne sobe. Za vnanje učence, ki dobivajo v orglarski šoli pouk iz orgel ozir. se na orglah vadijo, so se določile primerne takse. Glede plače učitelstvu se razgovor samo načne, a še ne zaključil. Na pokrajinsko vlado se vloži prošnja za podporo orglarski šoli. V prihodnji seji pridéjo v pretres sinodalne določbe o organistu in cerkovniku, v kolikor so potrebne revizije ozir. izpopolnitve.

* **Osebnosti.** G. vseuč. profesor dr. Franc Lukman je bil izvoljen za tekoče šolsko leto dekanom bogoslovne fakultete. — G. Julij Bettetto, član ljubljanske opere, je obhajal 24. novembra dvajsetletnico svojega umetniškega delovanja. Nastopil je ta večer kot Kecal v »Prodani nevesti«. Našemu odličnemu umetniku, vzor-pevcu, najiskrenejše čestitamo. Bog ga živi in ohrani našemu domu in rodu! — Člana ljubljanske opere gdč. Zikova in g. Šimenc sta z najboljšim uspehom gostovala v Zagrebu v »Toska«. — Slovita dunajska pevka Selma Kurz je v oktobru gostovala v Beogradu, Novem Sadu in Zagrebu. — V ljubljanski operi je v oktobru z zelo lepim uspehom gostoval g. Robert Primožič, član zagrebške opere, rodom tržaški Slovenec. — Stalna gosta ljubljanske opere sta v tekoči sezoni ga. Vesel-Poča, primadona zagrebške opere in izredna koloraturka, ter ga. Borova-Valouškova, ena najznamenitejših češkoslovaških altistinj. Angažiran pa je bil za tekočo sezono izborni ruski baritonist g. Boris Popov.

* **Perosi ozdravel.** Pred dobrim letom je svet presenetila vest, da hoče slavni vatikanski glasbeni mojster don Lorenzo Perosi prestopiti v protestantizem in se izseliti na Angleško. Došla so pojasnila, da je mož duševno obolet. Izročili so ga v nego usmiljenim bratom, ki so ga poslali najprej v Jesi, rojstni kraj velikega Pergolesija, kjer se je Perosijevo stanje kmalu vidno izboljšalo. Jeseni 1922 se je nato preselil v mestoce Fabriano, kjer se je ponovno posvetil umetnosti. V tem mu je bila umrla mati in njej v spomin hoče Perosi uglasbiti Davidove psalme. Doslej je dovršil prvih pet, in sicer enega v italijanskem, drugega v latinskem, tretjega v angleškem, četrtega v nemškem in petega v ruskem jeziku; ostale psalme uglasbi po latinskem besedilu. Dne 8. oktobra t. l. se je v katedrali sv. Venancija v Fabriano vršil koncert Perosijevega »Kristusovega trpljenja« in njegov drugi Davidov psalm. Koncert je vodil Perosi osebno. Cerkev je bila nabito polna poslušalcev, ki so prirejali Perosiju viharne ovacije. Kritiki so o obeh delih polni slave.

* **Na Vseh svetih** popoldne so po končanih cerkvenih molitvah peli ljubljanski v Zvezi včlanjeni zbori na pokopališču pri Sv. Križu sledeče nagrobnice: Ferjančič: Slovo mrtvim, V. Lisinski: Oče naš in E. Adamič: Slovo.

* **Cene v 9. in 10. številu.** »C. Gl.« ocenjenih Karlo Adamičevih skladb so sledeče: 1. 12 mašnih. Partitura 30 Din, glasovi po 6 Din. 2. Staroslovenska maša maša. Part. 25 Din, glasovi po 5 Din. 3. 6 evh. pesmi. 15 Din. 4. Litanijske. M. B. 8 Din. Gg. organisti dobijo pri partiturah 25% popusta; pri glasovih ni popusta. Skladbe se naročajo pri skladatelju, mestnem kapelniku v Koprivnici (Hrv.)

* **Drobne glasbene vesti iz Julijske krajine.** Zelo laskavo so pisali italijanski listi o priliki koncertne turneje učiteljskega pevskega zbora o gosp. Srečku Kumarju, koncertnemu vodju tega najboljšega pevskega zbora Julijske krajine. G. Srečko Kumar se je rodil leta 1888 v Kojsem v Brdih. Glasbo je študiral v Trstu in v Lipskem. Po vojni je vse svoje velike zmožnosti posvetil glasbeni kulturi

Slovencev v Italiji. S svojo osebnostjo, polno energije in temperamenta si je znal vstvariti mogočen pevski zbor in ga glasbeno tako izobraziti, da mu daleč na okolo ne najdemo para. — Glasbena šola »Glasbene Matice« v Trstu ima letos v programu tudi orglarsko šolo. — Vodja glasbene šole »Pevskega in glasbenega društva v Gorici«, g. Emil Komet je letos otvoril tečaj za organiste. — Na novo je otvoril letos glasbeno šolo v Idriji g. Karel Pahor, absolvent bolonjskega konservatorija. — Nov tamburaški zbor so ustanovili v Solkanu pri Gorici; šteje 24 članov in se pridno vadi. — V Lokah pri Kronbergu se je ustanovil in dobro napreduje mandolinistični krožek, ki obsega te-le instrumente: dve vijolini, štiri mandoline, tri kitare in en berde. — Pohvalno moramo omenjati skupne nastope naših najboljših podeželskih pevskih zborov o priliki septemberskih evharestičnih slavnosti v Komnu in v Logu pri Vipavi.

* Spored koncertov, ki jih je priredil pevski zbor julijske krajske učiteljske zveze v Italiji, je bil sledeč: Orazio Vecchi: Mčet, Ivan Gerbec: Otroci molijo. Anton Lajovic: Bolest je kovač, Dež, Medved z medom, Pomladna pesem, Zeleni Jurij (mešani zbori). Oskar Dev: Pastirica, Lucijan M. Škerjanc: Vizija (sopranska samospeva). A. Lajovic: Serenada. Josip Hacè: Da sem bogat (tenorska samospeva). Janko Ravnik: Poljska pesem. Emil Adamič: Mlad junak. Stjepan Mokranjec: Kozar, Rukovet (pesmi iz Ohride). Matej Hubad: Slovenske narodne: Škrjanček poje. Prišla je miška. Bratci veselji. Leonardo Vinci: Villotte friulane (mešani zbori).

* Sikstinski pevski zbor na turneji v inozemstvu. Papež Pij XI. je dovolil, da odpotuje znameniti sikstinski pevski zbor na turnejo v inozemstvo. Zbor, sestojèč iz 60 pevcev, med temi 25 dečkov, je nastopil 1. oktobra t. l. s cerkvenim koncertom v Monakovem, dne 5. in 7. oktobra pa priredil koncerta na Dunaju. Pevci so nastopili v predpisani duhovski noši, dasi je v zboru tudi mnogo lajkov. Zbor vodi tačas msgr. Casimiri.

Ob koncu 46. letnika

se srčno zahvaljujemo vsem dragim sotrudnikom, ki izvečine nekateri že leta in leta brezplačno podpirajo naš list. Z zahvalo za njihovo sodelovanje združujemo prošnjo za nadaljno podporo. Cenjene naročnike prosimo še nadaljne naklonjenosti in vztrajnosti. Naročnike, ki večkrat premene svoj naslov, prosimo nujno, naj nam spremembo naslova vsakikrat takoj sporoče. Zelo se priporočamo za dopošiljanje dopisov; čim več jih bo, tem zanimivejši bo list.

Naš list bo tudi prihodnje leto izhajal na vsaka dva meseca v dvojni številki in kolikor mogoče v istem obsegu kot letos.

Žal, da moramo naročnino zopet nekoliko dvigniti, ker nam je tudi tiskarna občutno dvignila cene. »Cerkveni Glasbenik« bo l. 1924 veljal 35 Din, za dijake 20 Din, za Italijo 15 lir, za Ameriko 1 dolar.

Kdor še kaj dolguje za l. 1923 oz. nazaj, prosimo v zadnji letošnji številki še enkrat: Prijatelj, posluži se že parkrat ti poslane poštné položnice! Če ne moreš za nazaj, pa pošlji vsaj za naprej čim prej!

Uredništvo in uprava »Cerkvenega Glasbenika«.

Današnji številki je priložena glasbena priloga: Kraljica angelska, zložil Alojzij Mav, Zdrava Marija in Brezmadežni, zložil Stanko Premrl, Z apojte jeziki, zložil Val. Marčič. Posamezni istisi stanejo poldrug dinar. — Priložena je tudi naslovna stran ter kazalo za list in glasbene priloge.

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge **Stanko Premrl**, Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska „Zvezna tiskarna“ v Ljubljani.